

YAPONIYANING IQTISODIY SALOHIYATI

Abdirahimov Azamatbek Ahror o'g'li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti talabasi

abdirahimovazamatbek@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10243266>

Annotatsiya: Bugungi iqtisodiy va siyosiy ziddiyatlar avj ola boshlagan bir , dunyoga hukmronlik qilishni ko'zda tutayotgan mamlakatlar paydo bo'lmoqda. Bu mamlakatlar orasida Yaponiya mamlakati o'zining iqtisodiyoti bilan dunyo siyosiy maydonida o'z ta'sirini o'tkazishga urinmoqda. Ushbu maqola , Yaponiya mamlakatini iqtisodiy rivojlanishi tarixi va strategiyalari hususida bo'ladi.

Kalit so'zlar: militarizm, inflyatsiya, inovatsiyalar, "Abenomika", eksport, import

O'tgan asrning o'rtalarida Yaponiya mamlakati militarizm siyosatini (bu tizim harbiy qudratni kuchaytirish va o'zga davlatlarni bosib olish hisoblanadi.) qo'llagan holda iqtisodiy holatini yanada rivojlantirishga harakat qila boshladi . Bunga asosiy omil sifatida mamlakatda tabiiy resurslarning yo'qligini ko'rsatish mumkin. Ammo ikkinchi jahon urushida Germaniya bilan ittifoqdosh bo'lgan Yaponiya mag'lubiyatga uchraydi. Amerika qo'shma shtatlari harbiy qo'shinlari tomonidan Xirosima va Nagasaki shaharlariga tashlangan atom bombasidan keyin mamlakatning so'zsiz taslimligi haqida aktga imzo chekiladi va mana shu vaqtdan boshlab siyosiy va iqtisodiy tizimda tubdan yangi islohatlar amalga oshirila boshlaydi. Xususan, 1949-1950yillar mobaynida amerikalik moliyachi Jozef Dotch tomonidan ishlab chiqilgan shok terapiya keng qo'llanila boshlaydi. Bu usul soliqlarni ko'tarish orqali inflyatsiya darajasini minimumlashtirishga qaratilgan, uning asosi o'sib boruvchi daromad indeksi bo'lgan , ya'ni budjet daromadlarini harajatlarga nisbatan oshirish milliy valyuta qadri ko'taradi . Bundan tashqari, bu davrda Yaponiya elektronika, avtomobilsozlik va og'ir mashinasozlik kabi sohalarga e'tibor qaratib, eksportga asoslangan o'sish modelini qabul qildi. Toyota va Sony kabi kompaniyalar Yaponiya iqtisodiy muvaffaqiyatining asosiy omiliga aylandi. Yaponiyaning iqtisodiy rivojlanishidagi asosiy omillarda yana biri uning innovatsiyalar va texnologiyalarga sodiqligidir. Mamlakat robototexnika, elektronika va ishlab chiqarish jarayonlaridagi yutuqlarning oldingi safida bo'ldi. Texnologik taraqqiyotga sodiqlik Yaponiyaga jahon bozorida raqobatbardosh ustunlikni saqlab qolish imkonini berdi . Biroq, Yaponiya 1990-yillardagi "Yo'qotilgan o'n yillik" kabi iqtisodiy muammolarga ham duch keldi. Bu vaqt ichida aktivlar narxi pufakchasining yorilishi uzoq davom etgan iqtisodiy turg'unlikka olib keldi. Hukumat iqtisodiy rag'batlantirish bo'yicha turli chora-tadbirlarni amalga oshirdi, ammo tiklanish sekin kechdi. Yaponiyani o'z iqtisodiy siyosatini qayta ko'rib chiqishga va asosiy e'tiborni strukturaviy islohotlarga undadi. So'nggi yillarda Yaponiya Bosh vazir Sindzo Abe nomi bilan atalgan "Abenomika" deb nomlanuvchi siyosatni qabul qildi. Ushbu iqtisodiy strategiya deflyatsiyaga qarshi kurashish, o'sishni rag'batlantirish va raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan. Abenomika pul kreditini yumshatish, fiskal rag'batlantirish va tarkibiy islohotlarni o'z ichiga oladi. Ba'zi ijobiy natijalar bo'lsa-da, aholining qarishi va davlat qarzining yuqori darajasi kabi muammolar saqlanib qolmoqda. Yaponiyaning demografik landshafti uning iqtisodiy istiqbolini shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Aholining qarishi va tug'ilish darajasi past bo'lgan mamlakat ishchi kuchining qisqarishi muammosiga duch kelmoqda. Ushbu demografik o'zgarish pensiya tizimlari, sog'liqni saqlash va umumiy iqtisodiy o'sishga ta'sir qiladi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun Yaponiya ishchi kuchi

ishtirokini va immigratsiyani rag'batlantirish siyosatini o'rganmoqda. Xalqaro miqyosda Yaponiya savdo bilan faol shug'ullanadi va eksportga yo'naltirilgan mustahkam iqtisodiyotga ega. Mamlakat turli davlatlar, xususan, Osiyo mamlakatlari bilan mustahkam iqtisodiy aloqalarga ega. Bundan tashqari, Yaponiya global miqyosda bozorga kirishni kengaytirishga intilib, erkin savdo kelishuvlari tarafdori bo'ldi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsam, Yaponiya iqtisodiyoti yillar davomida ko'plab qiyinchiliklarga duch keldi va ularni yengib chiqqan holda ajoyib chidamlilik va moslashuvchanlikni namoyish etdi. Mamlakatda davom etayotgan demografik o'zgarishlar va global iqtisodiy noaniqliklarga duch kelgan bo'lsa-da, uning kuchli ish odob-axloqi, texnologik qobiliyatlari va hukumat va biznes o'rtasidagi yaqin hamkorlik kelajakda iqtisodiy o'sishning davom etishi uchun yaxshi pozitsiyani egallaydi.

References:

1. <https://www.statista.com>
2. JETRO-Japan External Trade organization
3. Arai Noriko, Home Economics as citizenship jurnali
4. <https://uz.m.wikipedia>